

увійшли спеціалізовані середні і вищі навчальні заклади (Швеція та Іспанія) та країни, що належали до колишнього соціалістичного табору.

2. Бінарна (подвійна система). Це система із традиційним університетським сектором, що так чи інакше опирається як на концепцію університету так і на окремий «неуніверситетський» сектор вищої освіти, що має чітко сформовану/окреслену структуру. Така система вищої освіти є притаманною для більшості розвинених країн світу, де поряд із університетським сектором існують також численні спеціалізовані заклади, що теж приймають чималу частину молоді. З європейських країн бінарну систему вищої освіти мають Бельгія, Великобританія, Греція, Данія, Ірландія, Нідерланди, Норвегія, Німеччина, Франція, Швейцарія та ряд інших.

Достатньо ефективною для світової вищої освіти є тенденція із удосконалення та розширення «короткої» і «професіоналізованої» вищої освіти. Йдеться не про аналоги наших технікумів, а про інтенсивне навчання у справжньому вищому навчальному закладі / закладі вищої освіти (це, нерідко, – особливий підрозділ університетів), але упродовж малого проміжку часу, як правило, до трьох років. За умови доброго організування (прикладом є створені нещодавно «університетські інститути» у Франції) здобувається ґрунтовна освіта, як наслідок – випускники легко знаходять роботу (працевлаштування) [5, с.221-222]. З огляду на опрацьований матеріал та проведені дослідження, можна зробити висновки, що система української вищої освіти знаходиться поки що ще на стадії розвитку та вдосконалення.

В системі вітчизняної освіти зустрічається багато невідповідностей між нормативно-правовими актами та дійсністю (реаліями), розбіжностей між українськими нормативними актами та/або із європейськими стандартами вищої освіти тощо. Однак, українська влада намагається постійно покращувати рівень якості вищої освіти, що сприяє тому, що фахівців із вищою освітою, отриманою в Україні, визнають та вільно приймають на роботу в 44 країнах світу згідно із Лісабонською конференцією.

1. Стаття з сайту про Бюджет освіти і науки. 2017. С. 11. URL: <https://cedos.org.ua>
2. Стаття з сайту про Систему вищої освіти в Україні. 2017. С. 10. URL: <https://donnaba.edu.ua>
3. Вербицька А.В. Фінансування вищої освіти країн ЄС: стратегічні пріоритети державної політики. 2016. URL: <http://pa.stateandregions.zp.ua/>
4. Хоружний Г.Ф. Монографія. Європейська політика вищої освіти. 2016. С.245-300. URL: <https://knute.edu.ua/>
5. Сисоєва С., Кристопчук Т. Освітні системи країн ЄС: загальна характеристика. Навчальний посібник. 2012. С. 214-307. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/>
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» від 20 січня 1998 року № 65. N 53 від 07.08.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/65-98-%D0%BF>
7. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII, зі змінами № 392-IX від 18.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
8. «Європейський простір вищої освіти та Болонський процес». Видання здійснено в рамках проекту Європейського Союзу 544524-TEMPUS-1-2013-1-PL-TEMPUS-SMHES

Сас С.П.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ НА ЙОГО ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ

В умовах глобалізації для університетів України важливим на сьогодні є їхня конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг та серед інших інституцій. В період реформування вищої школи, її входження в світовий освітньо-науковий простір, а також в час діджиталізації та інноваційних процесів в країні, необхідною умовою ефективного функціонування сучасного університету є розвиток його науково-інноваційної діяльності.

Зазначимо, що відповідно до Закону України “Про інноваційну діяльність” інноваційна діяльність це, передусім, така, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1]. Розвиток інноваційної діяльності в університеті дасть змогу йому нарощувати свій потенціал, зокрема інтелектуальний, науково-технічний й фінансовий. Саме взаємодія університету з виробництвом – становлення його як підприємницький університет, комерціалізація об’єктів інтелектуальної власності в інноваційній сфері, трансфер новачків, технологій, створення наукового та / або технологічного парків, стартап-шкіл, бізнес-інкубаторів це ті механізми, які університети можуть використовувати в процесі провадження інноваційної діяльності.

На нашу думку, можна виділити такі основні фактори впливу на розвиток інноваційної діяльності в університеті, зокрема:

- фінансове забезпечення, інвестиції та диверсифікація джерел фінансування;
- наукові школи, наукові працівники, їхня кваліфікація, вікова категорія та рівень оплати їхньої праці;
- матеріально-технічне забезпечення, наукове обладнання;
- комунікація між науковцями, винахідниками й підприємцями та / або представниками бізнесу, в тому числі іноземними;
- гнучка система надання освітніх та наукових послуг, орієнтація їх на потреби ринку та якість їх надання.

Так, суттєвий вплив на інноваційні процеси в державі, загалом, й в університеті, зокрема, має фінансування освіти і науки, як зі сторони держави, так і приватного сектору. Україна має вагомий об’єктивні передумови для формування власної інноваційної стратегії довготермінового економічного розвитку, на думку Крупки М. І. [2; с. 392], це такі: наявність висококваліфікованих кадрів, широкої мережі навчальних закладів, наукових та науково-технічних установ. Водночас, вчений-економіст стверджує, що реалізація інноваційної стратегії потребує певного фінансового забезпечення.

У Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року зазначено, що наявні ресурси і потенціал доцільно зосередити на підтримці наукових досліджень, які є однією з основ інноваційного потенціалу, та створенні ефективної інфраструктури, яка сприятиме перетворенню результатів досліджень у продукт, придатний до комерціалізації [3]. Одним з індикаторів реалізації Стратегії визначають частку витрат на виконання наукових і науково-технічних робіт (Н і НТР) у валовому внутрішньому продукті (ВВП) – 3 відсотки. Розглядаючи динаміку змін цієї частки за період 2010-2018 рр. в Україні (табл. 1), видно що вона є досить низькою. Крім цього, щорічно відбувається її поступове зниження. Так, у 2018 році, частка витрат на виконання Н і НТР у ВВП України знизилася порівняно з 2010 роком на 37,3 % (з 0,75 до 0,47). В цей час, коли у 2017 році, частка обсягу витрат на дослідження і розробки у ВВП країн ЄС-28 у середньому становила 2,06 %.

Таблиця 1

Динаміка частки витрат на виконання Н і НТР у ВВП України, %

Рік	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
%	0,75	0,65	0,67	0,70	0,60	0,55	0,48	0,45	0,47

Джерело: аналітична довідка МОНУ «Стан розвитку науки і техніки, результати наукової і науково-технічної діяльності за 2018 рік» [4].

Наведемо ще одну думку з цього приводу, а саме, що сучасний розвиток інноваційної діяльності в університеті дасть змогу йому нарощувати фінансовий потенціал. По-перше, це розширення джерел фінансування – надходження від підприємств, бізнесу, міжнародних організацій, фізичних осіб, участь у різних інвестиційних проектах; по-друге, розширення спектру платних послуг; по-третє, комерціалізація наукових розробок, досліджень, винаходів, трансфер технологій через стратегію підприємницької діяльності, створення, заснування інноваційних структур.

Розглядаючи динаміку отриманих охоронних документів за результатами НТР, виконаних за рахунок загального і спеціального фондів, за період 2016-2018 рр. можна зазначити, що 79-80 % отриманих охоронних документів виконані за рахунок загального фонду, а також проглядається щорічне їх збільшення порівняно з попереднім роком (наприклад у 2016 році – 8160 отриманих охоронних документів, з них 6480 за кошти загального фонду, а у 2018 р. – 8780 та 7013 відповідно).

Важливо, що впродовж останніх років найбільшу кількість охоронних документів за результатами досліджень і розробок, виконаних за рахунок загального фонду, отримали заклади вищої освіти та наукові установи МОН. Так, їх частка у загальній кількості отриманих у 2018 році охоронних документів становила 66,3 % – 4652 одиниці (2017 р. – 65,8 %, 2016 р. – 68,3 %) [4]. Бачимо, що інституції підпорядковані МОН відіграють вагомий роль в розвитку інноваційної діяльності України, а тому потребують належної фінансової підтримки, як з боку держави, так і приватного сектору.

На сьогодні інновації постають базисом підвищення якості послуг, що надає університет, збільшення кількості отриманих результатів Н і НТР, підвищення рівня компетентності та професіоналізму персоналу й формують передумови для нарощення його фінансового потенціалу. На наш погляд, формування фінансового потенціалу через розвиток інноваційної діяльності університету забезпечить йому інтеграцію в міжнародне академічне і наукове співтовариство, науково-технічний прогрес та підтримку перспективних напрямів наукових досліджень, які узгоджуються із державними пріоритетними напрямами і тенденціями розвитку науки в Україні та світі, створить додаткові можливості для науковців, зокрема щодо підвищення рівня фінансового забезпечення й належні умови праці, а отже провідне місце на ринку освітніх і наукових послуг та у національних й міжнародних рейтингах.

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 05.12.2012. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 24.04.2020).

2. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України: монографія. Львів: Видавн. центр Льв. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2001. 608 с.

3. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80> (дата звернення: 24.04.2020).

4. Стан розвитку науки і техніки, результати наукової і науково-технічної діяльності за 2018 рік: Аналітична довідка Міністерства освіти і науки України. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/informatsiyno-analitychni/2019/07/12/kmu2018final.pdf> (дата звернення: 25.04.2020).

Шахно А.Ю., Петришин О.О.
Криворізький національний університет

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В ІНВЕСТИВАННІ ОСВІТИ ЯК ЧИННИКА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сьогоднішній стан світового суспільного та економічного розвитку характеризується переходом від промислового, індустріального до постіндустріального та інформаційного суспільства, від економіки промислового капіталу до економіки знань. Всеохоплююче залучення української економіки до світового економічного простору в умовах прискорення глобалізаційних процесів, головною характеристикою якого є високий рівень конкуренції, зумовлює необхідність розвитку спрямованої на інновації інвестиційної моделі державної економіки.